

Значення загальної декларації прав людини

Приходько А. - студент навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: професор кафедри загально-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор - **Камінська Н.В.**

10 грудня 1948 р. у Парижі було прийнято Загальну декларацію прав людини, яка істотно поповнила скарбницю людської цивілізації, звеличила собою людство і певною мірою захистила його. Це перший в історії міжнародних відносин акт, в якому проголошено широке коло основних прав і свобод людини. З того часу дата прийняття Загальної декларації прав людини щорічно відзначається у всьому світі як День прав людини.

Загальна декларація прав людини є продуктом повоєнних роздумів, надій і сподівань людства. Питання щодо необхідності розробки декларації прав людини було порушено США під час роботи над Статутом Організації Об'єднаних Націй у 1943-1945 році. Саме в цей період проблема створення механізму міжнародного захисту в області прав людини була дуже актуальною, причини цього згодом було сформульовано в Преамбулі Загальної декларації прав людини.

Підготовка Загальної декларації прав людини відбувалася в умовах складної дипломатичної боротьби, а її ухвалення було результатом розгляду і погодження різних поглядів і точок зору. Виявлялось це у тому, що західні держави орієнтувалися на Французьку декларацію прав людини і громадянина 1789 р., Конституцію США 1787 р. та інші документи, що проголошують природний характер прав і свобод людини, які належать кожному з часу його народження.

З вересня по грудень III Комітет Генеральної Асамблеї ООН провів 85 засідань з проекту Декларації, а голосування проходило 1400 разів, тобто фактично по кожному слову і кожній поправці. Проте в результаті тримісячних дебатів вдалося узгодити текст Загальної декларації прав людини. На 183 пленарному засіданні Генасамблеї ООН 10 грудня 1948 року Загальна декларація прав людини була прийнята абсолютною більшістю голосів: із 56 держав, що брали участь у голосуванні, 48 проголосували за, лише 8 держав утрималися. Серед них Білоруська РСР, Польща, Саудівська Аравія, СРСР, Українська РСР, Югославія і Південно-Африканський Союз.

Але в цілому результати голосування показали, що розробникам Загальної декларації (автором її був канадець Джон Хампрей, а допомагала йому Елеонора Рузвельт із США та ін.), незважаючи на різні точки зору, різкі ідеологічні протиріччя, специфіку культурних і релігійних систем, вдалося сформулювати такий текст, що отримав схвалення у світі.

Концепція прав і свобод людини, закріплена в Загальній декларації, складається з таких компонентів: основні принципи прав людини; класифікація прав і свобод людини; права людини і суспільство; співвідношення прав особистості і держави.

Відповідно до Декларації основним елементом для визнання прав і свобод людини є гідність особистості. Вона кваліфікується як невід'ємна властивість, тому що притаманна «усім членам сім'ї від народження, визначає рівність їх прав і свобод, поведження у відношенні один до одного у душі братерства» (ст. 1). Рівність прав і свобод означає, що кожна людина повинна володіти ними незалежно від раси, статі, мови, релігії, політичних переконань, соціального стану, національності, проживання на території незалежної держави чи на підопічній або території без самоврядування (ст. 2).

У статті 3 Декларації подано загальне розуміння громадянських і політичних прав, що включають право на життя, свободу й особисту недоторканість. У наступних статтях з 4 по 21 вони перераховуються, трактуються і конкретизуються. Відповідно до цих статей до громадянських прав належать: неприпустимість рабства або підневільного стану,

неприпустимість катування, жорстоке і принижуюче людську гідність поводження і покарання, право на правосуб'єктність, рівність усіх перед законом, право на відновлення порушених прав, право на судовий розгляд, неприпустимість свавільного арешту, затримання або вигнання, презумпція невинності, право на особисте життя, недоторканість житла, таємницю кореспонденції. Право на вільне пересування і вибір місця проживання, право шукати притулку, рятуючись від переслідування з політичних мотивів, право на створення сім'ї і рівність сторін у шлюбі, право на громадянство, на володіння майном, свободу думки, совісті, переконань, на свободу мирних зборів і асоціацій. До політичних прав відноситься право на участь у керуванні країною безпосередньо або через своїх представників.

Із змісту статей виходить, що громадянські права не пов'язуються з приналежністю до громадянства держави, а лише з членством у суспільстві. Тому вони поширюються рівною мірою на громадян та іноземців, що мешкають на території держави. Необхідною умовою надання політичних прав є наявність статусу громадянина держави.

У статтях 23-27 Декларація закріплює і такі соціально-економічні та культурні права як право на працю і створення професійних спілок, право на відпочинок, на достатній життєвий рівень, медичне обслуговування і соціальне забезпечення, право на освіту, на участь у культурному житті.

У Декларації підкреслюється взаємозв'язок громадянських, політичних і соціально-економічних прав, необхідність встановлення такого соціального і міжнародного правопорядку, при якому вони можуть бути цілком здійснені (ст. 28). У ній встановлено, що «кожна людина має обов'язок перед суспільством» (п.1 ст. 29). Взаємозумовленість прав особистості і обов'язками перед суспільством пояснюється тим, що тільки суспільство може забезпечити «вільний і повний розвиток особистості» (ст. 29).

Трактуючи права і свободи людини як невід'ємну властивість особистості, Декларація закріплює їхнє домінуюче становище, зменшуючи цим виключну роль держави у визначенні статусу особистості. Це виявляється у встановленні конкретних вимог до правомірних обмежень прав і свобод людини з боку держави. Вони ґрунтуються на законі, здійснюються з метою «поваги прав і свобод інших, задоволення вимоги моралі, суспільного порядку і загального добробуту в демократичному суспільстві» (ст. 29). Допускаючи можливість обмеження прав і свобод у виняткових випадках, Декларація в імперативній формі забороняє «будь-якій державі, групі осіб або окремим особам займатися діяльністю або чинити дії, спрямовані до знищення прав і свобод» (ст. 30).

Загальна декларація була прийнята у вигляді резолюції Генеральної Асамблеї ООН, закріплені в ній норми мають рекомендаційний характер. Вони бажані, але не обов'язкові для держав - членів ООН. Але все ж, оцінюючи юридичне значення і силу положень Декларації, необхідно зазначити, що саме проголошені в Загальній декларації основні права і свободи розглядаються сьогодні більшістю країн як юридично обов'язкові договірні норми. На Декларацію часто посилаються під час тлумачення національного законодавства з прав людини, а також у судовій практиці. Вміщені в ній принципи і норми постійно розвиваються і уточнюються у процесі укладення нових міжнародних угод. Завдяки міжнародному визнанню норм Загальної декларації в конституціях більше, ніж 120 країн світу, перелік, зміст і припустимі обмеження прав і свобод, які містяться в Декларації, перетворилися на загальновизнані звичаєві норми міжнародного права, тобто на міжнародні стандарти прав людини, яких мають дотримуватися всі країни світу.

Пенсійна реформа в Україні

Серветник Ю.М. - студентка навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: доцент кафедри загально-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент - **Лазаренко Л.А.**